

da

Den Europæiske Union
Regionalpolitik

inforegio

| Nr. 14 | September 2004 |

Panorama

Samhørighedsfonden

Styrkelse af den europæiske solidaritet

Indhold

Samhørighedsfonden *Styrkelse af den europæiske solidaritet*

Samhørighedsfonden i udvikling

Samhørighedsfondens tilhørighedsforhold til strukturfondene er snarere som en fætter eller kusine end som en del af den nærmeste familie. Den har bibeholdt sine særlige målsætninger og implementeringsbestemmelser siden 1994 og alligevel opnået en indgående koordinering med Den Europæiske Fond for Regionaludvikling. I dag, ti år efter, har den startet en ny etape i sin eksistens ved at optage ti nye støtteberettigede medlemsstater pr. 1. maj 2004.

Beretning: Polen

Fire år med Ispa: fra førtiltrædelse til samhørighed

Det strukturpolitiske førtiltrædelsesinstrument (Ispa) og Samhørighedsfonden, som er grundlagt ud fra de samme principper, har mange fællestræk. Ispa har siden oprettelsen i 2000 medfinansieret over 300 store transport- og miljøinfrastrukturprojekter i de central- og østeuropæiske kandidatlande.

Isa i aktion: Ungarn, Slovenien, Rumænien, Bulgarien

Galicien (Spanien): held i uheld

Galicien har for at opfylde de europæiske miljønormer og opnå en bæredygtig udvikling af deres økonomi efter en række miljøkatastrofer iværksat et omfattende program til forvaltning af spildevand og fast affald. Samhørighedsfonden finansierer en stor del af de nødvendige investeringer.

Beretning: Irland, Portugal

Samhørighedsfonden i aktion: Grækenland, Spanien, Irland, Portugal

Fotos (sider): Europa-Kommissionen (1, 5, 9, 11, 12), SOGAMA (3, 7), Águas do Zêzere SA (5, 19), EYDE-PATHE (6, 19), Ayuntamiento de La Coruña (7, 14, 16), Poland's National Fund for Environmental Protection and Water Management (8), CCCMM (15), Limerick Main Drainage (17), Portos da Madeira (18), projektmedarbejdere (13, 19).

Omslag: Broen over Boyne i Drogheda (Irland), medfinansieret af Samhørighedsfonden.

Ansvarshavende redaktør: Thierry Daman, Europa-Kommissionen, GD for Regionalpolitik.

Bladet trykkes på engelsk og fransk på genbrugspapir.

Den tematiske udgave er tilgængelig på de 19 EU-arbejdssprog på internetadressen:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

Teksten i denne publikation har ingen retsgyldighed.

3

8

9

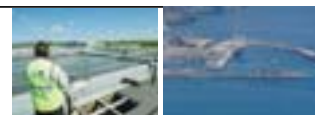
13

14

17

19

Samhørighedsfonden i udvikling

Af John Walsh ⁽¹⁾

Et tog med affald ankommer til miljøkomplekset i Cerceda (Spanien), der er medfinansieret af Samhørighedsfonden.

Samhørighedsfondens tilhørsforhold til strukturfondene er snarere som en fætter eller kusine end som en del af den nærmeste familie. Den har bibeholdt sine særlige målsætninger og implementeringsbestemmelser siden 1994 og alligevel opnået en indgående koordinering med Den Europæiske Fond for Regionaludvikling. I dag, ti år efter, har den startet en ny etape i sin eksistens ved at optage ti nye støtteberettigede medlemsstater pr. 1. maj 2004.

Kommissionen har desuden for programmeringsperioden 2007-2013 forslået at tilpasse implementeringsreglerne for at bringe dem på linje med de almene programregler, idet fonden dog bibeholder sine særlige karakteristika. Der er således gode perspektiver for, at Samhørighedsfonden kan adopteres af sine slægtninge og integreres til fulde i familien.

Samhørighedsfondens begyndelse rummer et interessant paradoks. Det indre markedes funktion er baseret på den antagelse, at de mindst velstående medlemsstater foretager store investeringer for at øge deres vækstbetingelser, hvilket indebærer betydelige investeringer til at udvikle, forbedre og modernisere infrastrukturen. Hvis disse lande samtidig ønsker at deltage i euroområdet, er de imidlertid nødt til at reducere deres budgetunderskud og holde styr på den offentlige gæld. Der er nødt til at være en stram styring af de offentlige finanser, selv om det er nødvendigt at foretage yderligere investeringer.

Maastricht-traktaten tilvejebragte en løsning på dette dilemma. Den foreskrev, at der skulle ydes finansiel støtte til de mindst velstående medlemsstater gennem en ny fond: Samhørighedsfonden.

Den har medvirket til, at de første fire modtagerlande (Spanien, Portugal, Irland og Grækenland) er bragt nærmere euro-konvergenskriterierne og samtidig har kunnet foretage de nødvendige investeringer i infrastruktur.

⁽¹⁾ Administrator, Europa-Kommissionens Generaldirektorat for Regionalpolitik.

Tillad mig at gennemgå, hvordan Samhørighedsfondens gennemførelsesregler har udviklet sig. Selv om reglerne i det store hele ikke har ændret sig i de sidste ti år, gav de i perioden 1994-1999 opnåede erfaringer ikke desto mindre Rådet incitament til at foretage en række forbedringer i 1999. Kommissionen har i tidens løb også afpudset sine projektstyringspolitikker og -metoder. De forbedrede regler vil fremover gælde for fondens aktiviteter og for en række projekter, der allerede har modtaget støtte under det strukturpolitiske førtiltrædelsesinstrument (Ispa) ⁽²⁾ i de ti nye medlemsstater i perioden 2004-2006. Samhørighedsfonden vil ikke desto mindre gennemgå store forandringer i den kommende programmeringsperiode.

Samhørighedsfonden anno 1994

Samhørighedsfonden har ikke skabt opmærksomhed blandt forskere og offentlighed i samme grad som sin fætter, Den Europæiske Regionaludviklingsfond (ERFU). Dens temmelig diskrete eksistens kan tilskrives det forhold, at støttemodtagerne var begrænset til fire af de 15 medlemsstater, og at der med hensyn til mål og gennemførelses-spørgsmål var en række forskelle.

Samhørighedsfonden blev oprettet ved Rådets forordning af 16. april 1994 ⁽³⁾. Den har siden starten udvist en række forskelle i forhold til strukturfondenes system:

- > Samhørighedsfonden gør det muligt at støtte projekter i de medlemsstater, der modtager støtte, uden skelen til regionerne.
- > Der er knyttet en makroøkonomisk betingethed til Samhørighedsfondens finansiering. Medlemsstaterne skal i store træk holde deres statsgæld under en vis tærskel og dermed opfylde en af betingelserne for at tilhøre euroområdet. Verifikationsbestemmelserne er ikke de samme som for strukturfondene, idet hensigten er at erstatte udgifter på nationalbudgettet.
- > Hjælpen er afsat til gennemførelsen af målsætningerne for miljøaktionsprogrammet og for det transeuropæiske transportnet (TEN-T).
- > Fordelingen af finansieringen mellem de støtteberettigede miljø- og transportsektorer skal udvise en vis balance. Kommissionens fortolkning er en lige fordeling (50:50) af støtten til de to sektorer.
- > Kommissionen bevilger finansieringen projektvis på medlemsstaternes forespørgsel, idet de støtteberettigede udgifter for et projekt som regel skal udgøre mindst 10 mio. EUR.

Gennemførelsesreglernes udvikling

I den ændrede forordning af 1999 ⁽⁴⁾ understreges nødvendigheden af, at der benyttes en mere strategisk fremgangsmåde, og at projekter med en generel miljø- og transportstrategi er knyttet til et passende sektorielt eller administrativt niveau. I henhold til Kommissionen skal strategien fastlægges og formaliseres i ét eller flere dokumenter, der fungerer som referenceramme for fondens interventioner i de enkelte modtagerlande. Hvad angår de øvrige operationelle bestemmelser, er ordningen beskrevet i den i år 2000 offentliggjorte »Guide to the Cohesion Fund« ⁽⁵⁾, herunder:

- > Kommissionens retningslinjer for Samhørighedsfondens prioriteter i miljø- og transportsektorerne
- > foranstaltninger for at sikre, at der tages bedre hensyn til private finansieringskilder
- > fremme af oprettelsen af privat-offentlige partnerskaber, som kan optimere EU-støttens løftestangseffekt og øge antallet af finansierede infrastrukturer
- > visse ordninger, som er beregnet på at rationalisere forvaltningen af fonden, herunder en ny standard ansøgningsformular.

Siden vedtagelsen af ændringerne i 1999 har implementering af fonden udviklet forbedringen af reglerne for projektstyring og afklaringen af Kommissionens politik for vurdering og forvaltning af projekter.

For perioden 2000-2004 angiver Kommissionens bestemmelser om følgende ændringer vedrørende implementering:

- > finansiel forvaltning og kontrol og anvendelse af en procedure for finansielle korrektioner (2002)
- > støttebetingelserne, der tilnærmer sig strukturfondenes støtteberettigelseskvalifikationer (2003)
- > forenkling af reglerne for information og reklame (2004).

Disse forordninger forenkler finansieringsbeslutningerne for de enkelte projekter og bringer Samhørighedsfondens implementeringsregler på linje med strukturfondenes.

Kommissionens politik og metoder til evaluering af store projekter under strukturfondene og Samhørighedsfonden tilpasses endvidere med udgivelsen i 2002 af en ny udgave af »Guide to cost-benefit analysis of investment projects« ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Se efterfølgende artikel.

⁽³⁾ EFT L 130 af 25.5.1994, s. 1.

⁽⁴⁾ http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reglem_en.htm

⁽⁵⁾ http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/working/sf2000_en.htm

⁽⁶⁾ http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide02_en.pdf

Meddelelse om Samhørighedsfonden: ny forordning

Som under strukturfondene formidles information om projekter finansieret af Samhørighedsfonden gennem pr og reklamer. Den nye forordning, som blev vedtaget i 2004, forenkler i væsentlig grad de foranstaltninger, der fastsættes ved den forhen gældende beslutning (EF) 455/1996.

Den nye forordning (EF) nr. 621/2004 handler først og fremmest om de to centrale meddelelser, som kommunikationen omkring Samhørighedsfonden skal formidle, nærmere bestemt:

- > Det af fonden understøttede projekt bidrager til at mindske de sociale og økonomiske skævheder mellem borgerne i Den Europæiske Union.
- > Projektgennemførelsen er muliggjort ved hjælp af finansiel støtte fra Samhørighedsfonden.

Den første meddelelse forklarer ikke blot projektets konkrete indvirkning, men minder også om sigtet med interventionen: EU søger at fremme lige muligheder blandt dets borgere. Og »borger« er ikke et formelt udtryk; borgeren er slutmodtageren af kommunikationen og skal føle sig berørt.

Meddelelserne kan formuleres på anden vis, end de er beskrevet i forordningen. Det er således ikke forbudt at anvende enkle og interessevækkende udtryk. De to meddelelser ledsages af unionsflaget, som er placeret ved siden af for at forstærke kommunikationen. Hvad angår de påtænkte kommunikationsværktøjer og -aktioner, fastlægger forordningen blot forholdet til medierne og placeringen af skilte og mindeplader.

I slutningen af perioden 1993-1999 kunne det ligesom for strukturfondene konstateres, at en stor andel af bevillingerne under Samhørighedsfonden ikke var bragt i anvendelse. Sidst i 2000 udgjorde de samlede berørte midler næsten 120 % af fondens 1999-budget.

For at løse problemet med ikke-afholdte udgifter har Kommissionen iværksat en aktiv dialog med alle medlemsstaterne for at fremskynde afslutningen heraf. Kommissionen informerede desuden — for at forbedre projekternes kvalitet og gennemførelses- og optagelsesrytmen — i 2002 modtagerlandene om vedtagelsen af en foranstaltning, der begrænser de eventuelle ændringer, som støttebeslutningen bemyndiger ⁽⁷⁾. I slutningen af 2003 var det ikke-afholdte udgiftsbeløb faldet til 40 % af budgettet for 1999.

Fremtidige udfordringer

Samhørighedsfonden begyndte med fire modtagerlande med en samlet bruttonationalindkomst (BNI) pr. indbygger på under 90 % af EU-gennemsnittet. Gennemgangen af reglerne for støtteberettigelse i 2003 ⁽⁸⁾ resulterede i den første oprykning fra »klassen fra 1993«. Irland er med et gennemsnitligt BNI i 2000-2002 på 101 % af gennemsnittet for EU-15 rykket op over støtteberettigelsestærsklen og har ikke længere ret til medfinansiering fra 2004. Reduktion til tre modtagerlande er imidlertid blevet overhalet indenom ved udvidelsen i støtteberettigelse til de ti nye medlemsstater, der tilsluttede sig EU den 1. maj 2004.

Samhørighedsfonden vil fremover få langt større betydning, fordi over halvdelen af EU-25-medlemmerne er direkte berørt af dens aktiviteter. Hvad mere er, en stigende andel af den finansiering, der er tilgængelig for de nye medlemsstater, stilles til rådighed gennem fondene. Til sammenligning kan nævnes, at Irland har modtaget i alt 7 840 mio. EUR i perioden 1994-1999, heraf 1 490 mio. EUR (løbende priser) under Samhørighedsfonden, svarende til 19 %. For de nye medlemsstater udgør fondens andel i gennemsnit 35 %.

Portugal: konstruktion af et rensningsanlæg med støtte fra Samhørighedsfonden.

⁽⁷⁾ http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/orient_en.htm

⁽⁸⁾ Kommissionens meddelelse KOM(2004) 191 af 24.3.2004.

Samhørighedsfondens relative andel i de nye medlemsstater for perioden 2004-2006

Mio. EUR	Ressourcer i alt	Samhørighedsfonden	Andel
Tjekkiet	2 621,2	936,1	36 %
Estland	695,1	309,0	44 %
Cypern	113,4	53,9	48 %
Letland	1 164,3	515,4	44 %
Litauen	1 537,7	608,2	40 %
Ungarn	3 207,4	1 112,7	35 %
Malta	88,7	21,9	25 %
Polen	12 809,7	4 178,6	33 %
Slovenien	456,3	188,7	41 %
Slovakiet	1 757,4	570,5	32 %
I alt	24 451,2	8 495,0	35 %

Implementeringen af Samhørighedsfonden, som årligt tildeles et ressourcebeløb, der er næsten tre gange højere, end hvad Ispa tidligere bevilgede, repræsenterer en kraftig udvidelse af aktivitetsniveauet i de nye medlemsstater. Der er imidlertid ingen tvivl om, at det på baggrund af de erfaringer, som Kommissionen og Ispa-støttemodtagerne har indhøstet, vil være en stor udfordring for de nationale og europæiske myndigheder at afholde projekter af en tilstrækkelig kvalitet og kvantitet.

Det er grunden til, at Kommissionen i 2004 har foreslået en ny dialog for at opmuntre modtagerlandene til at forbedre deres evne til at optage og forvalte de tilrådighedværende fondsmidler fra EU. De nødvendige foranstaltninger fastlægges af modtagerlandene selv i lyset af de særlige forhold i det enkelte land ved først og fremmest at koncentrere sig om projektidentifikation, udvælgelse, forberedelse og evaluering.

Samhørighedsfonden i transportens tjeneste: motorvejsafsnittet Patras-Athen-Thessaloniki (Grækenland).

Udvikling på lang sigt: 2007-2013

Kommissionen tilkendegav allerede i den tredje rapport om samhørighed ⁽⁹⁾, at Samhørighedsfonden skulle integreres mere fuldstændigt i strukturfondene. Kommissionen forbereder i denne sammenhæng nu en række lovgivningsmæssige foranstaltninger, som skal dække afviklingen af strukturfondene og Samhørighedsfonden i programmeringsperioden 2007-2013.

Kommissionen har under opretholdelse af Samhørighedsfondens særlige målsætninger — herunder den makroøkonomiske betingethed knyttet til fondenes finansielle støtte, tærsklen for medlemsstaternes støtteberettigelse på 90 % af BNI og støttens sektorielle fokus — foreslået en gennemgående reform af gennemførelsesbestemmelserne: overgangen fra en projektbaseret fremgangsmåde til en finansiering pr. program. Samhørighedsfonden og EFRU har således følgende bestemmelser til fælles:

- > Af strategiske årsager vil koordineringen med EFRU finde sted inden for de berørte programmer. I de nationale programmer foreslås det, at Samhørighedsfonden fastlægger dens egne prioriteter ud over dem, som EFRU har fastsat.
- > Der benyttes fælles systemer til evaluering og overvågning af de berørte programmer (udvælgelseskriterier, indikatorer, tilsynsudvalg osv.).
- > EFRU's og Samhørighedsfondens regler om støtteberettigelse fastlægges under den almene fællesskabsret, og de særlige restriktioner bestemmes i de respektive forordninger for hver enkelt fond.
- > Kriterierne for finansiel forvaltning og kontrol sammenlægges (f.eks. en årlig forpligtelse pr. fond).
- > Strukturfondenes finansielle bestemmelser og disciplin (årlige programforpligtelser og automatisk frigørelse) indføres for at sikre en hurtigere anvendelse af ressourcer fra Samhørighedsfonden.

Samhørighedsfondens programmering er starten på en ny balance i forholdet mellem de medlemsstater, der er støttemodtagere, og Kommissionen hvad angår fondens gennemførelse.

Medlemsstaterne er kompetente til at vælge de projekter, der skal modtage støtte, inden for deres nationale programmer under hensyntagen til fondens sektorielle mål og visse regler vedrørende udgifternes støtteberettigelse. Det vil gøre det muligt at opnå en betydelig reduktion i det antal projekter, som skal godkendes af Kommissionen. Kun i tilfælde af meget omfattende projekter vil medlemsstaterne skulle søge Kommissionen om godkendelse for finansieringsandelen. En naturlig følge heraf er, at vedtagelsen af de fælles programmeringsregler vil give anledning til en forenklet forvaltning af EFRU's og Samhørighedsfondens interventioner.

⁽⁹⁾ Den tredje rapport om økonomisk og social samhørighed, 2004, s. 35.

Miljøkomplekset i Cerceda (Spanien).

Denne fremgangsmåde indebærer, at forvaltningsmyndighederne får et større ansvar med hensyn til at udvælge, evaluere, analysere, overvåge, forvalte og sikre en hurtig gennemførelse af projekter for at undgå, at støtten bortfalder. I betragtning af den type aktiviteter, som Samhørighedsfonden støtter — opbygning af infrastrukturer — vil styrkelsen af den finansielle disciplin ikke foregå uden vanskeligheder. Som det har kunnet konstateres i den nuværende periode, er en sådan disciplin imidlertid en kraftig stimulans, der kan fremskynde iværksættelsen af programmer og opnåelsen af tilstræbte målsætninger og resultater.

Endelig har kommissionsforslagene til formål at sikre et optimalt koordineringsniveau mellem EFRU og Samhørighedsfonden og lige behandling af midler hvad angår finansiell forvaltning og harmonisering af gennemførelsesreglerne, hvilket gør de nationale myndigheder i stand til at forenkle forvaltningsbestemmelserne.

Fondens vigtigste resultater

Samhørighedsfonden har hjulpet de fire oprindelige modtagerlande til at opfylde de nødvendige kriterier for at kunne indgå i euroområdet. Nedenstående tabeller viser en række andre resultater, som fonden har foranlediget.

Hidtidige resultater (2004)

LAND	1993-1999		2000-2003	
	Mio. EUR	%	Mio. EUR	%
Grækenland	2 998	17,9	1 767	16,1
Spanien	9 251	55,2	6 795	61,8
Irland	1 495	8,9	584	5,3
Portugal	3 005	17,9	1 848	16,8
I alt	16 749		10 994	

De fire modtagerlande har hidtil modtaget 27 000 mio. EUR. Det repræsenterer et stort bidrag i arbejdet for at modernisere infrastrukturerne.

Prioriterede investeringer 1993-1999 (%)

	Grækenland	Spanien	Irland	Portugal	Alle
MILJØ	48,8	50,3	50,0	51,9	50,3
Vandforsyning	20,5	13,1	16,8	16,9	15,4
Sanering/oprensning	23,7	22,4	32,1	18,4	22,8
Fast affald	0,7	5,2	0,6	14,6	5,7
Andet	4,0	9,7	0,4	2,1	6,4
TRANSPORT	51,2	49,7	50,0	48,1	49,7
Vejnet	27,8	28,2	37,4	28,5	28,1
Jernbane	19,8	20,1	9,5	11,1	16,8
Luft-/søfart	13,8	1,1	2,8	8,5	4,4
Andet	1,3	0,3	0,4	0,0	0,4

I det store hele er 50:50-balancen opretholdt. Bortset fra nogle nationale udsving er de to vigtigste poster vejnet og vandrensning.

Antal beslutninger om støttetildeling

	1993-1999	2000-2003	I alt
Grækenland	77	86	163
Spanien	371	270	641
Irland	116	9	125
Portugal	149	65	214
I alt	713	430	1 143

Beslutningerne vedrører enten individuelle projekter, projektstadier eller projektgrupper. I 2003 lancerede Kommissionen en efterfølgende evaluering for at undersøge en bred vifte af projekter, der var afsluttet i de fire modtagerlande, og finde ud af, i hvilken udstrækning de havde opfyldt deres oprindelige målsætninger. Undersøgelsesresultaterne forventes klar i slutningen af 2004.

Affaldsbehandlingsanlæg i La Coruña (Spanien).

Polen

»Samhørighedsfonden i Polen — Hvad er kriterierne for projektevaluering?«

Alt tyder på, at Samhørighedsfonden vil komme til at spille en vigtig rolle i Polen hvad angår gennemførelsen af den etablerede fællesskabspolitik på miljøområdet. I henhold til prognoserne for perioden 2003-2010 vil ca. 19 % af udgifterne til investering i bymiljøinfrastrukturer være dækket af denne fond ⁽¹⁾.

Ligesom antallet af potentielle projekter og deres finansielle omfang langt overstiger den støttekapacitet, som er foreslået under Samhørighedsfonden, er det nødvendigt at oprette et gennemskueligt og effektivt projektevalueringssystem. Metodikken på området tillader to mulige fremgangsmåder:

- 1) Projekterne udvælges via et detaljeret nationalt program for et bestemt område. Disse programmer skal afspejle investeringsbehovene og udfærdige listen over projekter, der er nødvendige for at imødegå Fællesskabets direktivkrav.
- 2) Hvis der ikke er nogen nationale programmer eller specifikke lister over nødvendige projekter, vurderes projekterne ud fra klassifikationer, der er oprettet i henhold til en række målelige og sammenlignelige kriterier.

I øjeblikket afspejler de tendenser, som er retningsgivende for undersøgelsen af projekter i Polen, ikke helt

disse metoder. Der findes for det første en stærk politisk motivation for at anvende alle de ressourcer, som Samhørighedsfonden stiller til rådighed. Det giver anledning til beslutninger, som ikke nødvendigvis skaber effektive mekanismer, og har til formål at finansiere de mest påtrængende miljøprojekter for at opfylde de i direktiverne ⁽²⁾ fastsatte krav. Dernæst kunne de

Szczecin: konstruktion af en pumpestation finansieret af Ispa.

Krzysztof Berbeka,
doktor i økonomi,
Krakow Universitet

Andrzej Gula,
Institutet for
miljøøkonomi, CEE
Bankwatch Network

nationale programmer (med undtagelse af det nationale program for behandling af spildevand) være mere specifikke og give en klar projektportefølje. Endelig er det antal projekter, som kommunerne har fremlagt for at opnå støtte fra fonden, relativt stort, selv om der er store variationer i ansøgningernes kvalitet og troværdighed.

Evalueringsproceduren er derfor nødt til at være baseret på et mere solidt system under anvendelse af kriterier, hvormed projekterne kan klassificeres. Det forekommer nødvendigt at ændre de nuværende procedurer for at øge gennemskueligheden og ansvarligheden og gøre det muligt at foretage sammenligninger. Etableringen af et sådant system vil hjælpe kommunerne til bedre at indarbejde Samhørighedsfondens prioriteter i deres projekter.

Et andet vigtigt spørgsmål vedrører den måde, hvorpå projekterne udvælges. På nuværende tidspunkt mangler der en strategisk fremgangsmåde baseret på en integreret gennemførelse af den etablerede fællesskabspolitik på miljøområdet. Ved tildelingen af finansielle ressourcer bør der ske en opprioritering af de finansielle behov for programmer, som er udarbejdet inden for rammerne af miljødirektiverne. Det er vigtigt, at rettelser til de allokeringer, som Samhørighedsfonden har bemyndiget, inddrager en garanti for finansiering af sektorer, der eventuelt måtte være underfordelt (f.eks. affaldsforvaltning ⁽³⁾). Det skal imidlertid bemærkes, at dette initiativ ikke vil tjene til noget, medmindre der udarbejdes tilstrækkelige lovbestemmelser.

Da Samhørighedsfondens interventioner i den kommende programmeringsperiode vil følge en bestemt fremgangsmåde for hvert program, vil de aktioner, som har til formål at forbedre udvælgelsesprocessen, få større betydning, og processen må derfor intensiveres.

Kontakt:

andgula@iee.org.pl eller berbekak@ae.krakow.pl

⁽¹⁾ Beregningen er baseret på de nødvendige kommunale investeringer i sanering, vandrening og affaldsforvaltning. Heri er omfattet forventede udgifter (herunder forsinkelser i optagelsen af støttemidler). For den kommende periode forventes omfanget af nationale og europæiske ressourcer at forblive det samme som for perioden 2004-2006.

⁽²⁾ Finansieringen af store projekter i forbindelse med behandling af udledninger fra industrien (bundfældningsbassiner) er ikke tilstrækkelige til at overholde overgangsfaserne til gennemførelsen af den etablerede fællesskabspolitik på miljøområdet.

⁽³⁾ Berbeka, K., *Financial Flows for Implementing EU Environmental Directives in Poland, Lithuania, Latvia and Estonia*, Institutet for miljøøkonomi, september 2003.

Fire år med Ispa: fra førtiltrædelse til samhørighed

Af Willem Kuypers ⁽¹⁾

Det strukturpolitiske førtiltrædelsesinstrument (Ispa) og Samhørighedsfonden har mange fællestræk. Ispa har siden oprettelsen i 2000 medfinansieret over 300 store transport- og miljøinfrastrukturprojekter i de central- og østeuropæiske kandidatlande.

Vilnius (Litauen).

Ispa er en af de tre instrumenter (med Phare og Sapard), der indgår i den førtiltrædelsesstrategi, som vedtoges i 1997 ved Det Europæiske Råds møde i Luxembourg for perioden 2000-2006. Den blev oprettet for at hjælpe de ti kandidatlande i Central- og Østeuropa ⁽²⁾ med at finansiere infrastrukturprojekter inden for rammerne af EU's prioriteter for miljø- og transport. Det årlige budget, der udgør over 1 mia. EUR, er fordelt mellem disse lande efter befolkningsstørrelse, overfladeareal og BNP pr. indbygger. Fire år efter lanceringen af Ispa er der ydet støtte for i alt 7 mia. EUR til projekter for en samlet værdi af 11,6 mia. EUR.

Mellem 2000 og 2003 ydede Ispa støtte til over 200 miljøprojekter, som først og fremmest omhandlede vandforsyning, kloaknet, behandling af spildevand og affaldsforvalt-

ning. Interventionerne bidrog ikke blot til en bedre miljøbeskyttelse, men hjalp også kandidatlandene til at være bedre forberedt og styrke deres administrative formåen til at gennemføre EU's miljøregler og samtidig fremskynde eventuelle reformer, der måtte være nødvendige.

Inden for transportsektoren bidrog Ispa til udviklingen af det fremtidige transeuropæiske transportnet (TEN-T). Ispa støttede sammenknytningen og interoperabiliteten mellem de nationale net og mellem disse og EU's net. Der blev givet høj prioritet til over 100 infrastrukturprojekter i de tværeuropæiske korridorer — herunder grænseoverskridende infrastruktur — f.eks. jernbaner, vejnet, lufthavne, trafikstyringssystemer osv.

⁽¹⁾ Geografisk rapportør, Europa-Kommissionens Generaldirektorat for Regionalpolitik.

⁽²⁾ Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet, Slovenien, Tjekkiet og Ungarn.

Ispa-midlerne var fra starten lige fordelt mellem miljøsektoren og transportsektoren, i sidstnævnte tilfælde med jernbanen som foretrukket transportform, idet den repræsenterer et mere bæredygtigt alternativ end vejnettet.

Ud over infrastrukturinvesteringerne finansieredes forskellige former for teknisk bistand for i alt 200 mio. EUR, hovedsageligt til områder eller anvendelser af EU-normer, som gav modtagerlandene særlige problemer. Det gjorde det muligt at styrke de nationale organers evne til at forberede og afholde projekterne og sikre, at miljøpolitikken førtes ud i livet og blev respekteret. Ispa fokuserede også på decentralisering af indkøb og finansiell forvaltning. Der blev ved flere lejligheder foretaget revision for at forbedre forvaltningssystemerne og den finansielle styring i modtagerlandene.

Disse interventioner havde generelt til formål at gøre Ispalandene bekendt med EU's finansieringsprincipper og -procedurer og dermed forberede dem på en sund styring af strukturinstrumenterne efter tiltrædelsen, især Samhørighedsfondens interventioner.

Programmering og finansiering af investeringerne

Projekterne skulle stemme overens med de sektorielle strategier, der fastlagdes på nationalt plan, og som bestemte investeringsprioriteterne midt i perioden samt udvælgelseskriterierne for hver af de to sektorer.

Projektomkostningerne skulle være på mindst 5 mio. EUR, om end de kunne grupperes, hvis de fulgte samme funktionelle, geografiske eller økonomiske målsætning. De understøttede projekter havde et gennemsnitligt budget på 33 mio. EUR. Der var nogle få store projekter, herunder en investering på 340 mio. EUR til elektrificering og modernisering af jernbanenettet og 280 mio. EUR til forbedring af vandkvaliteten, begge i Polen.

Kommissionen evaluerede de tekniske, økonomiske og finansielle karakteristika for hver støtteanmodning, i nogle tilfælde baseret på ekstern ekspertise, herunder internationale finansielle institutioner som Den Europæiske Investeringsbank og Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling — privilegerede partnere til at supplere Ispa-interventionerne med lånefinansiering.

Inden der blev truffet beslutning om støttetildeling, konsulterede Kommissionen Ispas forvaltningskomité, som består af repræsentanter fra 15 medlemsstater. Interventionsandelen udregnede på grundlag af diverse betingelser og krav. Det tilladte loft udgjorde 75 % af de støtteberettigede udgifter, idet den gennemsnitlige støtteandel var ca. 65 %.

Indlæring gennem erfaring

Som for ethvert infrastrukturprojekt er det kvaliteten af det forberedende arbejde, der bestemmer, hvor meget tid

der skal til for at lancere et udbud og gennemføre arbejdet. Jo bedre projekterne forberedes i alle detaljer, jo hurtigere og lettere kan der indgås kontrakt og foretages udbetalinger. Erfaringer indhøstes imidlertid ikke fra den ene dag til den anden, men erhverves gradvist. Det gælder især, når modtagerne ikke er bekendt med internationale tekniske normer eller med markedsregler og -procedurer, som skal sikre lige adgang og behandling og gennemskuelighed for støtteberettigede individer og virksomheder.

Ispas gennemførelse var derfor knyttet til en ordning, der dikterede, at udbuds- og kontraktprocedurerne skulle kontrolleres på forhånd (forudgående godkendelse) af Europa-Kommissionens delegationer i modtagerlandene. Idet respekten for lovmæssige krav vedrørende offentlige aftaler viste sig at være en stor udfordring, præsenterede Kommissionen desuden en række forskellige løsninger til teknisk bistand, som har til formål at forbedre støttemodtagernes kompetence, praksis og procedurer.

Betingelser for succes

Fremgang og effektivitet i styringen og gennemførelsen af Ispa-projekter kontrolleredes og evalueredes på flere forskellige måder: jævnlige møder, opfølgingsrapporter fra gennemførelsesorganerne, bistandsrevision og lokale besøg fra Kommissionens repræsentanter. Den formelle kontrol foregik gennem møder i Ispas Overvågningsudvalg, som fandt sted to gange om året i hvert modtagerland. Tilsvarende spillede Kommissionens delegationer en vigtig rolle med hensyn til at overvåge den daglige forvaltning og gennemførelsen af Ispa-foranstaltningerne.

Det kan på baggrund heraf konkluderes, at de fleste modtagerlande har gjort store fremskridt med hensyn til at forvalte og gennemføre Ispa-støtten. De har i stigende grad vist sig at være i stand til at udvise en større respekt for normer og procedurer under samhørighedspolitikens klassiske instrumenter, strukturfondene og Samhørighedsfonden.

Disse lande har gjort en stor indsats for at etablere finansielle overvågnings- og kontrolsystemer for EU-bistanden, der i flere tilfælde er mere avancerede end i nogle af de gamle medlemsstater. Det viser, at de aktioner, som Kommissionen har afholdt for myndighederne med ansvar for programmering, gennemførelse og finansiell forvaltning og kontrol, har båret frugt.

Der er ikke desto mindre en række svagheder, som skal udbedres, hvis der ønskes forvaltnings- og kontrolsystemer, som er tilstrækkelig effektive og troværdige. Visse lande afsætter således ikke tilstrækkelige finansielle og menneskelige ressourcer til at planlægge, forberede og forvalte aktioner, som modtager EU-støtte. Et eksempel er miljøsektoren, hvor embedsmænd hyppigt forlader deres stilling på grund af lave lønninger. De ansattes kvalifikationer er ofte heller ikke høje nok til at forvalte komplekse infrastrukturprojekter, særlig hvad angår markedsudbuds- og tildelingsprocedurer.

Rensningsanlæg gennemført med Ispa i Slovenien.

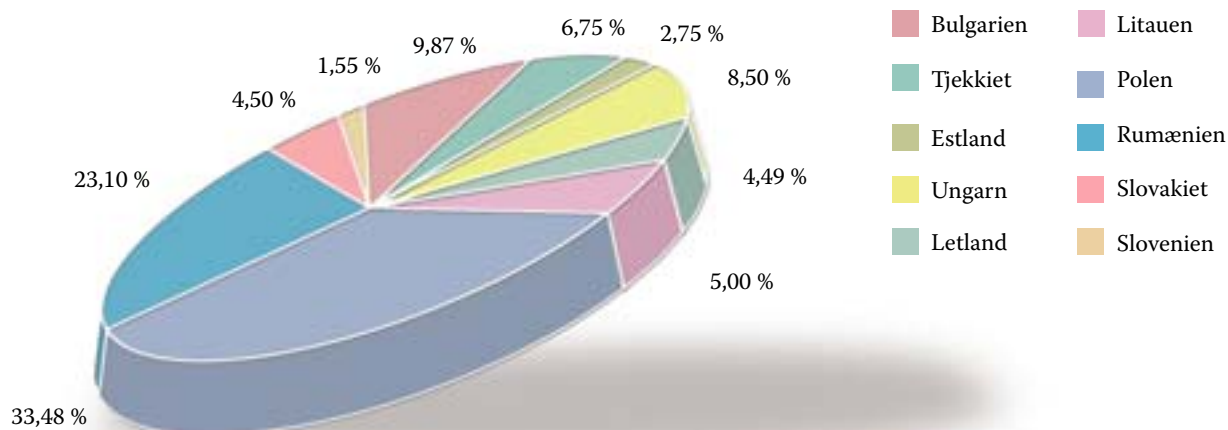
Fra Ispa til Samhørighedsfonden

Den 1. maj 2004 var den officielle afslutning på Ispas eksistens for de otte nye medlemsstater i Central- og Østeuropa. Da deres bruttoindtægt pr. indbygger er under 90 % af EU-gennemsnittet, er disse lande til gengæld blevet støttestøtberettigede under Samhørighedsfonden. Det er det instrument under EU's samhørighedspolitik, der har tjent som model for Ispas oprettelse, og det støtter desuden investeringer i miljø- og transportinfrastrukturer.

De igangværende Ispa-projekter er således overført til Samhørighedsfonden, og deres afholdelse vil være underkastet dennes regler. Som besluttet ved Det Europæiske Råds møde i København i 2002, vil Bulgarien og Rumænien fortsat modtage støtte fra Ispa. Den tildelte støtte vil stige gradvist indtil udgangen af 2006.

Under Samhørighedsfonden vil medfinansieringen til de nye medlemsstater i Central- og Østeuropa blive tredoblet fra 0,75 mia. EUR om året med Ispa til 2,8 mia. EUR om året for perioden 2004-2006. Forpligtelser knyttet til igangværende projekter, som godkendtes under Ispa inden januar 2004, vil udgøre en væsentlig del af det øgede budget. Der bør imidlertid findes og forberedes nye investeringer, så der er tilstrækkelige budgetmidler til at sikre, at fondens budget bringes i anvendelse. Man har anmodet Bulgarien og Rumænien om at gøre en lignende indsats.

Ispa: Fordeling pr. land (forpligtelser 2000-2003)

Miljø og transport: kommende udfordringer

Ispa har fremskyndet de sektorielle reformer og oprettelsen af nødvendige infrastrukturer til miljø og transport, men der mangler væsentlige investeringer for at opnå en reel konvergens med EU-normerne.

Der er ingen tvivl om, at der er gjort betydelige fremskridt inden for miljøbeskyttelse i alle kandidatlandene, såvel de nye medlemsstater som Bulgarien og Rumænien.

På blot ti år er der sket en mærkbar forbedring af miljø-situationen, særlig hvad angår luftkvalitet og vandforurening. De værste af de forurenende stoffer, når det gælder luftforurening, er reduceret med 60-80 % og giftige metaller med 50 %, mens vandforurening som følge af organiske stoffer er reduceret med 80 %. Den andel af boliger og anden ejendom, hvis spildevand behandles i rensningsanlæg, er fordoblet siden starten af 1990'erne.

Det anslås imidlertid, at en fuldstændig indarbejdning af den etablerede fællesskabspolitik på miljøområdet vil kræve, at de nye medlemsstater i gennemsnit afsætter 2-3 % af deres BNP i de kommende år. Da den nuværende finansielle indsats ligger langt under denne målsætning, kan Samhørighedsfonden og EFRU spille en vigtig rolle med hensyn til at overvinde denne mangel. Det anslås i den sammenhæng, at den øgede EU-bistand på miljøområdet — ca. 8 mia. EUR — indtil afslutningen af den aktuelle budgetperiode i 2006 vil udgøre ca. 10 % af de samlede nødvendige investeringer.

Med hensyn til transportområdet godkendte Rådet og Parlamentet i april 2004 de nye retningslinjer for transeuropæiske transportnet (TEN-T-retningslinjer) i det udvidede EU. Disse retningslinjer foreskriver en liste over 30 projekter, der prioriteres højt på EU-plan (heraf ni til udviklingsakser, der omfatter de nye medlemsstater), og som skal være afsluttet omkring 2020.

Formålet med projekterne er at tilvejebringe transportformer og mobilitetsløsninger, der er mere bæredygtige, ved at fokusere investeringerne på jernbaner og indre vandveje. Der ydes også støtte til grænseoverskridende projekter på grund af de særlige vanskeligheder, som er forbundet med deres gennemførelse.

Projektkostningerne er anslået til ca. 225 mia. EUR. De samlede omkostninger forbundet med realiseringen af de transeuropæiske transportnet, herunder projekter af fælles interesse, der ikke er øremærket som prioritetsprojekter, er anslået til 600 mia. EUR. Nødvendige investeringer til transportinfrastrukturer i de nye medlemsstater udgør 90 mia. EUR frem til 2015. Samhørighedspolitikens instrumenter vil spille en vigtig rolle i finansieringen af disse infrastrukturer.

Omhældning af vand på et rensningsanlæg finansieret af Ispa.

UNGARN

Omkørselsspor til Zalaegerszeg

Samlede omkostninger: 7 687 000 EUR
EU-bidrag: 3 843 500 EUR

»80 km jernbane mellem Zalaövö og Boba er saneret for at forlænge forbindelsen Ungarn-Slovenien, som blev anlagt i 2001. Første fase i dette Ispa-projekt afsluttedes midt i 2003 med færdiggørelsen af omkørselssporet til Zalaegerszeg. Den nye strækning på 2,1 km omfatter en jernbanebro i stål på 140 m, der spænder over floden Zala. For de tog, der ikke skal til stationen i Zalaegerszeg, er turens varighed afkortet med 10 minutter. Sikkerheden og rettidigheden er også forbedret, og det samme gælder lokalbefolkningens livskvalitet, da omkørselssporet har reduceret miljøgenerne.«

Katalin Pásztóy, de ungarske jernbaner
pasztoyk@mav.hu

RUMÆNIEN

Integreret affaldsforvaltning i Ramnicu Valcea

Samlede støtteberettigede omkostninger: 14 673 100 EUR
EU-bidrag: 11 004 825 EUR

»Midt i den sydlige del af Rumænien mangler Ramnicu Valcea (120 000 indbyggere) et generelt system til behandling af husholdningsaffald. Det anbringes på en åben losseplads ca. 12 km fra bycentrum nær floden Olt. Mindst 20 % af indbyggerne har ingen tjeneste til indsamling af husholdningsaffald. Det var baggrunden for det integrerede affaldsforvaltningsprogram, som kommunen lancerede i 1997 med støtte fra GTZ, det tyske samarbejdskontor. I november 2001 ydede EU støtte under Ispa for at forbedre indsamlingen af husholdningsaffald, lukke den nuværende losseplads, bygge en økologisk losseplads og et moderne komposteringsanlæg.«

Diana Dumitru, miljødirektør, Ramnicu Valcea by
dianad@primariavl.ro (www.primariavl.ro)

SLOVENIEN

Beskyttelse af vandressourcerne på Trnovsko-Banjški-plateauet

Samlede omkostninger: 6 543 464 EUR
EU-bidrag: 2 561 084 EUR

»Gora-regionen på Trnovsko-Banjški-plateauet fungerer som vandreservoir for byen Ajdovščina og forstæder (20 000 indbyggere). Indtil for nylig løb man tør for drikkevand ved selv den mindste tørkeperiode. Ispa gav os midlerne til at sikre en bæredygtig drikkevandsforsyning og beskytte vandressourcerne i overensstemmelse med drikkevandsdirektivet. Projektet gik ud på at anlægge tilstrækkelig med vandledninger, vandrensningsanlæg og kloakker i alle de lokaliteter, der befinder sig nær forsyningsenden. Frem til april 2004 er der konstrueret 40 km vandledning og 900 m³ nye reservoirer. Et kloaknet på 10 km forbinder 3 500 indbyggere i regionen direkte til vandrensningsanlægget i Ajdovščina, der allerede er i drift, mens et nyt anlæg vil stå klar i juli 2005.«

Metka Gorišek, Sloveniens minister for miljø, fysisk planlægning og energi
meta.go@gov.si

BULGARIEN

Udbedring af hovedvejsforbindelser

Samlede omkostninger: 100 000 000 EUR
EU-bidrag: 30 000 000 EUR

»Dette første Ispa-projekt i Bulgarien indgår i det tredje program for udbedring af gennemfartsveje, som vedrører genopretningen af over 700 km veje og motorveje. Projektet går ud på at forbedre sikkerheden og miljøet og mindske kørselstiden ved at reparere 260 km hovedvejsnet, så det opfylder internationale standarder. Det planlægges bl.a. at forbedre vejbelægningen og forebygge akvaplaning, modernisere signal-systemerne og kørebaneafmærkningen, sikre tilkørselsforholdene og montere sikkerhedsgelænder. Forbedringen af hovedvejsnettet vil bidrage til at bringe de bulgarske transportinfrastrukturer på niveau med landene i EU.«

Dobrinka Krasteva, leder af Ispa-koordineringsenheden
D.Krasteva@minfin.bg

Spanien: Galicien på vej frem med økologien i førersædet

Held i uheld

Galicien har for at opfylde de europæiske miljønormer og opnå en bæredygtig udvikling af deres økonomi efter en række miljøkatastrofer iværksat et omfattende program til forvaltning af spildevand og fast affald. Samhørighedsfonden finansierer en stor del af de nødvendige investeringer.

Modtagelse af husholdningsaffald på anlægget i Nostián (La Coruña).

Juan Maneiro er en travl herre. Klokken er næsten syv om aftenen, og han har netop fået at vide, at han skal underskrive en række beslutninger om midlertidig lukning af to skaldyrsområder i det nordøstlige Galicien. »Det er en forebyggende foranstaltning«, forklarer direktøren for Centret for Overvågning af Havmiljøets Kvalitet (CCMM), idet han viser det berørte område på kortet. »Det drejer sig ikke om olieforurening, men om en biotoksisk risiko, som vores prøver har påvist. Hvis de videre prøver i morgen viser sig at være negative, kan vi i det mindste åbne området igen. I mellemtiden skal vi orientere de berørte producenter.« Og det er lige præcis, hvad der sker. Centret iværksætter en telefonkæde og udsender en kort advarsel til godt hundrede berørte muslingefiskere.

I Galicien spørger man ikke med havet. Det har formet egnens og indbyggernes identitet, og store dele af den regionale økonomi er stadig afhængig af den primære

fiskerisektor: »Muslingerne er vores førende produkt fra havet. De 250 000 tons, der høstes hvert år, svarer til 120 mio. EUR og står for 10 000 direkte arbejdspladser. Så ikke noget med at slække på sikkerheden«, siger Juan Maneiro. De holder særligt øje med de såkaldte »rias«, typisk forekommende fjorde ved flodmundinger ved de spanske kyster. Her findes størstedelen af produktionen af muslinger, østers og andre skaldyr, som Galicien er kendt for.

I den sydlige del af regionen findes Vigo-fjorden, som er en af de smukkeste og mest produktive med flere tusinde muslingeflåder, som næsten dækker hele vandoverfladen. Men flodområdet, der er det mest industrialiserede i Spanien, huser samtidig 1 mio. indbyggere (en tredjedel af Galiciens befolkning), hvilket lægger stort pres på det skrøbelige miljø. Efter at fællesskabsdirektivet om bløddyr ⁽¹⁾ trådte i kraft, iværksattes i 1993 en omfattende aktion betegnet »Integreret rensning af Vigos flodmunding«. Investe-

⁽¹⁾ Rådets direktiv 91/492/EØF af 15.7.1991 om sundhedsmæssige betingelser for produktion og afsætning af levende toskallede bløddyr.

ring? 90 mio. EUR med 80 %-finansiering fra Samhørighedsfonden. Det er på ti år blevet til ti rensningsanlæg, der er anlagt hele vejen rundt om flodmundingen, for ikke at tale om de mange små forrensingsanlæg til bortfiltrering af papir, plastik og andet fast affald, som rensningsanlæggene ikke kan klare. »Førhen løb alt spildevandet lige ud i havet uden nogen form for rensning«, forklarer Ignacio Niño Taboada, bygningsingeniør for Galiciens regering. »I dag er spildevandet 95 % rent.« Ignacio undlader ikke at fremvise de røde fisk, der svømmer i det krystallklare vand i det tredje rensbassin ved anlægget i Moaña, der er det senest konstruerede ved flodmundingen og blev sat i drift i 2002.

Det var på samme tidspunkt, at galiciernes vandkvalitet blev bedre takket være de storstilede saneringsaktioner, som fulgte i kølvandet på den store ulykke med olietankeren *Prestige* ved La Coruña den 13. november 2002, hvor den spildte størstedelen af de 77 000 tons brændselolie, som den havde i lasten, og forårsagede en af de værste miljøkatastrofer i områdets historie. Med en smule held og en kæmpe mobiliseringsindsats og rengøringsoperation lykkedes det heldigvis at begrænse skaderne. »Det var især de nordlige kyster og provinsen La Coruña, der ramtes«, fortæller Juan Maneiro. »Her på vestkysten forhindrede de store mængder ferskvand, som floderne sender ud i havet, stort set olien i at trænge ind i fjordene.« Og hvordan ser situationen ud i henhold til CCCMM's direktør i juli 2004? »Halvandet år efter katastrofen er de kortsigtede følger stort set forsvundet overalt. Vi ved til gengæld stadig ikke, hvilke følgevirkninger der kan forventes 5, 10 eller 20 år frem i tiden ...«

På land som til vands

Den indsats, som Galicien har lagt for dagen med hensyn til vandrerensning, er mindst lige så stor, når det gælder behandling af husholdningsaffald. I 1997 fandtes der i regionen 300 ukontrollerede lossepladser og 3 000 illegale depoter for husholdningsaffald. For at udbedre situationen inden 2005 besluttede de regionale myndigheder at lancere en forvaltningsplan for fast byaffald for Galicien (»Plan de Gestión de Residuos Sólidos Urbanos de Galicia«), at overdrage gennemførelsen af projektet til det galiciske selskab SOGAMA (Sociedade Galega do Medio Ambiente) og udstyre det med et behandlingsanlæg med høj kapacitet.

Miljøkomplekset i Cerceda blev bygget mellem 1998 og 2000 og kan behandle over 1 500 tons affald om dagen. 221 kommuner ud af de 315, som Galicien består af, er abonnenter. 57 er i færd med at tilslutte sig. Husholdningsaffaldet fra de 2 mio. indbyggere indsamles først og distribueres til 37 »overførselscentraler« fordelt over hele regionen og videresendes derpå med jernbane eller lastvogn til komplekset i Cerceda mellem Santiago de Compostela og La Coruña. Der genbruges 15 % af affaldet, og 85 % afbrændes for at fremstille 515 mio. kWh elektricitet pr. år. »Det er sandsynligvis det mest moderne forbrændingsanlæg i Europa«, bekræfter Esther Campos Mosquera, kommunikationsmedarbejder. »Vores oven er i alt fald en international reference. Den virker som et sandbaseret system og betegnes

Kontrol af muslingekvaliteten ved Arousa-fjorden.

»cirkulerende fluidiseret leje«, der gør, at en konstant gasticforsel ikke er nødvendig for at holde forbrændingen gående.« De samlede investeringer udgjorde 270 mio. EUR, hvoraf 72,21 mio. er finansieret af Samhørighedsfonden. Ud over den effektive affaldsforvaltning er komplekset i Cerceda også den største lokale arbejdsgiver. Som José Manuel Pallas Reguro, direktør for menneskelige ressourcer, udtrykker det: »Der er oprettet 375 direkte arbejdspladser, og de omfatter hele spektret af kvalifikationer, lige fra de laveste til de mest eftertragtede.«

10. september

Hvad angår affaldsforvaltning, er det først og fremmest en ikke helt ufarlig økologisk katastrofe, der overtalte de galiciske myndigheder til at sætte mere fart i tingene. Den 10. september 1996 flød 200 000 tons husholdningsaffald ud i havet ved Galiciens største by, La Coruña (450 000 indbyggere), efter en forskydning i jorden ved den største kommunale losseplads, der lå lige ud til havet. »Det var omkring 1,3 mio. tons affald, som flyttede sig! Det svarer jo nærmest til et jordskælv!«, siger Mark Guscini, byens presseattaché. »Det var katastrofen, der skabte en øget miljøbevidsthed i byen og i regionen som helhed. Dette foranledigede straks byrådet til at rykke affaldsforvaltning højt op på listen over kort- og langsigtede prioriteter med bæredygtighed som det gennemgående tema.«

Første skridt var naturligvis at rengøre det ramte område. Det var et kæmpe arbejde, som et væld af lokale virksomheder helt spontant valgte at deltage i. I maj 1997, otte måneder efter katastrofen, vedtog de otte kommuner, som benyttede lossepladsen, en affaldsplan. Planen var opbygget omkring følgende interventionsakser: lukning og sikring af lossepladsen, regenerering og konvertering til fritidsområde, kildesortering af affald og udnyttelse heraf.

Den økologiske regenerering og omlægning til rekreative formål af den fordømte lokalitet begyndte i 1998. Aktionen omfattede fire faser: indeslutning af affald og nedlukning af lossepladsen, dekontaminering af grunden, omlægning til parkområde (fysisk landskabsplanlægning, plantning af

træer osv.) og anlæggelse af stier og tilkørselsveje. Den nye park i Bens blev indviet i juni 2001 med et areal på 60 ha. Den kombinerer nytte og behag og indgår til fulde i det forskønnelsesinitiativ, som La Coruña har arbejdet på i flere år.

Ud over driftsomkostningerne (15,3 mio. EUR, heraf 10,4 mio. EUR fra EFRU) skulle der betydelig teknisk formåen til for at lukke lossepladsen. 750 000 m³ jord måtte fjernes og komprimeres, 76 følere skulle forbindes med 4,5 km rør til bortledning af gassen fra det nedgravede affald. »Alt dette kompliceredes af, at man samtidig med at lukke for den gamle losseplads var nødt til at forvalte den årlige produktion på 185 000 tons husholdningsaffald, som blev ved med at løbe ind, indtil behandlingsanlægget kunne tages i brug i september 2000«, siger Luis Fernando Roade Rodríguez, miljødirektør for La Coruña.

■ Parken i Bens under og efter renoveringsarbejdet.

En anden vigtig del af projektet manglede fortsat, nemlig konstruktionen af affaldsbehandlingsanlægget, der blev bygget på en høj nær parken mellem oktober 1998 og december 2003. Det særlige ved anlægget i Nostián er, at det producerer 6 megawatt elektricitet om året ved at anvende metan, som fremstilles af 40 % af det organiske affald, som anlægget modtager, og gas, som hentes op fra jordlag under parken. De resterende 60 % af det organiske affald anvendes til kompost. Infrastrukturomkostningerne udgør 59,5 mio. EUR, hvoraf 10,5 mio. EUR finansieres af Samhørighedsfonden.

Aktionerne kombineres

»Der findes ikke længere nogen ukontrollerede lossepladser i Galicien. Over halvdelen af affaldet behandles eller genbruges, hvilket gør vores region til den førende i Spanien. Vi har nået et niveau, der svarer til, hvad man finder i Tyskland. Det er da i hvert fald et konkret resultat af Samhørighedsfonden!«, siger Daniel Otero, anlæggets direktør. »Vi tilstræber at udnytte 65 % af det, vi indsamler, men uanset hvor ihærdigt man prøver, er der ingen metode, som kan

eliminere alt affald. Løsningen findes ved kildens udspring: Alle må reducere den mængde affald, de producerer.«

Ligesom SOGAMA, der afholder ugentlige radioudsendelser om dette emne, er behandlingsanlægget i Nostián løbende involveret i opmærksomhedskampagner og miljøuddannelse. Miljøtjenesten i La Coruña råder således over en »økobus«, der kører rundt i byen. Regelmæssige oplysningskampagner er rettet mod ca. 20 000 skoleelever. »Der er også uddelt affaldscontainere til sortering af husholdningsaffald. Det gælder om at kombinere aktionerne«, bemærker Javier Ramirez, byens miljøansvarlige.

Idéen om at kombinere aktioner deles også af Covadonga Salgado, CCCMM's vicedirektør. »Arbejdet med de store miljøinfrastrukturer, som den Samhørighedsfonden finansierer, bør ledsages af interessevækkende kampagner over for befolkningen. Andre og mere beskedne projekter i EU, der også har en demonstrativ rolle, kan knyttes hertil. Jeg tænker her bl.a. på Life-projektet i Vilagarcía de Arousa om genbrug af fiskeaffald, som vi deltager i. Dette projekt er endnu vigtigere set ud fra et pædagogisk synspunkt, fordi det lærer os, at affaldsforvaltning først og fremmest drejer sig om at producere så lidt affald som muligt.«

Den spanske affaldsplan

Den 7. januar 2000 godkendte den spanske regering en national affaldsplan efter aftale med de selvstyrende samfund, der er ansvarlige for affaldsforvaltningen i deres respektive områder.

Planens målsætninger er forebyggelse, selektiv indsamling af affald, genvinding og genbrug, udnyttelse af organiske stoffer og nedgravning af reststoffer på kontrollerede lossepladser. Planens gennemførelse er finansieret af bidrag fra Samhørighedsfonden. Alt i alt har de nationale og regionale planer i Spanien modtaget over 1,1 mia. EUR mellem 2000 og 2003 til behandling af affald. Der er givet højest prioritet til projekter, hvor der fokuseres på forvaltning af byaffald med selektiv indsamling, komposterings- og genbrugsanlæg, genvinding af dæk og installering af sorteringssystemer.

Irland

»Shannons munding i søgelyset«

Seamus Ryan, teknisk chef, Limerick Main Drainage

Byen Limerick ligger i det midt-vestlige Irland ca. 80 km fra floden Shannons munding. Tidevandets effekt mærkes, et stykke før floden når byen. Lige siden vikingerne grundlagde Limerick, har kloakvandet løbet lige ud i Shannon, Irlands største flod, hvis store vandmængder sikrer

en kraftig fortynding af spildevandet, så indvirkningen på vandkvaliteten bliver minimeret. Befolkningen i Limerick og omegn, ca. 100 000 indbyggere, vokser med 1,7 % om året.

Byen havde i mange år overvejet at behandle spildevandet, men konstruktionen af et rensningsanlæg og et opsamlingssystem for 50 udløb syntes meget kostbar og kompleks. Til sidst, som følge af EU-direktivet 97/271/EØF, der pålægger byer af Limericks størrelse, som ligger op ad en flod, at foretage sekundær rensning af spildevandet, samt med støtte fra EU's Samhørighedsfond, er det blevet muligt at gennemføre projektet.

Ud over at sikre overholdelsen af direktiv 97/271/EØF vil arbejdet sikre gennemførelsen af *Shannon Estuary Water Quality Plan*, som omfatter hele flodmundingen og fastlægger kriterier og normer for vandkvalitet, som skal respekteres for at beskytte de færdiganlagte systemer og anvendelsen af flodmundingen. Projektet vil desuden tage højde for den fremtidige udvikling af boliger, handel og industri i Shannon og omegn.

Projektets initiativtagere har lige fra planlægningsstadiet gjort, hvad de kunne for at beskytte den lokale kulturhistoriske arv og følsomme levesteder beliggende tæt på byggepladsen. Der blev gennemført opmålinger og studier af hele området for, hvor det var muligt, at identificere arkæologiske steder, som måtte påvirke byggearbejdet. Ved brug af den sidste computerteknologi kunne arkæologerne angive de forskellige arkæologiske steder og udvikle et digitalt, højt opløseligt arkæologisk kort over Limerick-området, som er fuldt kompatibelt med byggekortene. De arkæologiske udgravninger har frembragt over 10 000 genstande, og et udvalg heraf er udstillet på bymuseet i Limerick.

Shannon og de tilhørende vådområder er anerkendt som naturgen af euro-

pæisk interesse. Projektet skal i den forbindelse bidrage til at forbedre flodens vandkvalitet og beskyttelsen af et stort antal fugle- og fiskearter og hvirvelløse dyr. Faktisk har Shannon-området den største enkeltkoncentration af fugle i landet. De projektansvarlige har også truffet særlige foranstaltninger for at beskytte to sjældne plantearter og en række skrøbelige levesteder i udkanten af byen. En af disse arter, betegnet *Triangular Club Rush*, findes der kun én af på de britiske øer, og den risikerer at blive udyddet. Kloakledningerne er flyttet væk for ikke at forstyrre planten, og udløbet fra rensningsanlægget i Bunlicky er flyttet længere ned ad floden for at give denne sjældne art maksimal beskyttelse.

Der er blevet udarbejdet detaljerede miljøstudier for et større antal tilgrænsende vådområder, som påvirkes af projektet, og der er blevet iværksat miljøforebyggende foranstaltninger i de berørte områder. Visse vådområder er desuden udvidet for at forbedre regionens økologiske balance.

Da projektet ligeledes strækker sig over store dele af de tilstødende områder, som administreres af distrikterne Limerick og Clare, har de tre samfund samarbejdet om projektet med Limerick kommune som projektleder.

Rensningsanlægget har en nominel kapacitet på 130 000 PE⁽¹⁾ med en gennemløbsmængde i tørt vejr på 29,250 m³/dag og en maksimal gennemstrømningshastighed på 865 l/s. Det kan behandle organisk materiale i størrelsesordenen 7 800 kg BOD/dag⁽²⁾. Slam fra den primære og biologiske rensning afvandes og tørres gennem centrifugering med varm luft. Indgangsluftens temperatur er på ca. 545 °C, og restproduktet fra slammet, som er i granulatform, er på over 80 °C. Kombinationen af varighed og temperatur gør det muligt at ødelægge patogenerne i slammet og frembringer et pasteuriseret produkt, som kan anvendes til græsplæner, haver, havebrugsaktiviteter, landbrug og skovbrug.

Projektet indebærer desuden, at der anlægges 48 km kloakledninger, hvis rør har en diameter på 2,7 m, og en pumpestation med en kapacitet på 11 800 l/s (inkl. stormaflob). Afløbsrørene, som nedgraves under Abbey River, er indkapslet i beton, der også fungerer som fundament for en overløbsdæmning. Limerick-dæmningen har gjort det muligt at sejle i hele Shannon-flodens længde.

Beslutningen om at kombinere bygningen af kloaknettet og dæmningen har bidraget til en væsentlig reduktion i de samlede udgifter, som udgør lidt over 200 mio. EUR. Samhørighedsfonden har bidraget med 85 % af omkostningerne til hovedrensningsanlægget, pumpestationen og nogle afløbskanaler. Resten af omkostningerne er dækket af det irske Finansministerium under den nationale udviklingsplan for 2000-2006.

Kontakt: sjryan@limerickcity.ie

Internet: www.lmdpo.com

Rensningsanlægget i Bunlicky.

⁽¹⁾ PE (personækvivalent): Måleenhed svarende til vandforbruget pr. dag pr. indbygger eller tilsvarende fra en virksomhed eller anden organisation.

⁽²⁾ BOD (Biochemical Oxygen Demand — biokemisk iltforbrug): Måleenhed for vandkvalitet og den renhed, som opnås på forskellige stadier i den biologiske rensning af affaldsvand.

Madeira (Portugal)

»Samhørighedsfonden, løftestang for bæredygtig udvikling i regionerne i den yderste periferi«

João Reis, formand for havnemyndigheden i den selvstyrende region Madeira

Øregionerne i den yderste periferi af Den Europæiske Union, herunder den selvstyrende region Madeira, er stærkt afhængige af, at der er let og

ubesværet adgang. EU yder på denne baggrund finansiel støtte til konstruktion og modernisering af deres infrastruktur. Samhørighedsfonden spiller i denne sammenhæng en særlig vigtig rolle, hvilket bl.a. fremgår af et af de seneste projekter: udvidelsen af den internationale lufthavn i Madeira.

Men i en så perifert liggende øregion som Madeira er havneinfrastrukturerne også meget vigtige, både som udgangspunkt for den daglige varetransport og som udviklingsfaktor for turistsektoren, særlig krydstogtskibe og dertil knyttede aktiviteter.

Havnen i Funchal, som er Madeiras største havneinfrastruktur, har traditionelt kunnet varetage denne funktion for såvel varetransport som for passagertrafik. Den generelle udvikling, som regionen har oplevet i de seneste årtier, har imidlertid medført en parallel stigning i skibs-, vare- og passagertrafikken, hvilket som følge af havnens fysiske begrænsninger har medført en overbelastning af havneaktiviteterne, konflikter mellem de forskellige trafikformer og, mere generelt, tab af serviceydelsernes kvalitet og konkurrenceevne. Derfor er de regionale myndigheder blevet enige om inden for rammerne af den integrerede udviklingsplan for havneinfrastruktur under den selvstyrende region Madeira at udarbejde en løsning, som både hurtigt kan afhjælpe de nuværende problemer og kan forberede regionen på at kunne imødegå mere langsigtede udfordringer.

Den valgte løsning går ud på at udnytte tidligere investeringer i en eksisterende havneinfrastruktur i Caniçal, som oprindeligt var møntet på at betjene frihandelszonen. Idéen er gennem et program til investering i udstyr, havnemoler og -terræn at omforme havnen i Caniçal til en ny handelshavn, som er tilstrækkelig stor til at håndtere både den nuværende og den fremtidige trafik. Samtidig skal pres-

set lattes på havnen i Funchal, så den kan overgå til fritidssejls og tilknyttede turistaktiviteter. Havnemyndigheden har således over for Europa-Kommissionen fremlagt et projekt til anlæggelse af handelshavnen i Caniçal for et samlet beløb af 73,5 mio. EUR, hvortil der er godkendt en medfinansiering fra Samhørighedsfonden på 42,6 mio. EUR.

På nuværende tidspunkt er de nationale myndigheder stadig i færd med at gennemgå tre andre projekter, der indgår i den førnævnte udviklingsplan. De interventioner, der er planlagt i disse tre projekter, omfatter oprettelsen af en »logistikstøttezone« i Porto Novo, omlægning af havnen i Funchal til fritidshavn for krydstogtfart og turistsejls (i overensstemmelse med anbefalingerne i turistudviklingsplanen for den selvstyrende region Madeira) og endelig istandsættelse af havnen på øen Porto Santo for at skabe gode betingelser for passagertrafik og fritidssejls.

Med konkretiseringen af disse projekter tildeles Madeira således en optimeret og tilstrækkelig integreret transportlogistikkæde, idet der vendes tilbage til en af EU's fundamentale målsætninger, nemlig styrkelsen af den økonomiske, sociale og territoriale samhørighed til gavn for Unionens borgere.

Kontakt: joaoreis@apram.pt

Internet: www.portosdamadeira.com

Havnen i Caniçal.

GRÆKENLAND

Patras ringvej

Samlede omkostninger: 68 810 508 EUR
Støtteberettigede omkostninger: 48 580 218 EUR
Samhørighedsfonden: 41 293 186 EUR

»På vejstrækningen »PATHE« (motorvejen Patras-Athen-Thessaloniki) er den nye ringvej omkring Patras, der er en ren velsignelse for byen og trafikfolket. Den gamle hovedvej løb gennem byen, skabte trafikpropper og blokerede for adgangen til havnen. Grækenlands tredjestørste by er hermed befriet for gennemfartstrafik (15 000 køretøjer om dagen), og det tager nu ikke længere end 15 minutter at komme rundt om byen, hvor det førhen tog en time. Strækningen er 18,5 km lang (hvoraf halvdelen er finansieret af Samhørighedsfonden), og ringvejen omfatter ikke mindre end 12 tunneler, 8 viadukter, 9 broer og 5 motorvejsudfletninger. Der er vist særlig omhu med sikkerhed og miljø: træbeplantning og andre landskabsforbedringer, beskyttede arkæologiske lokaliteter, Patras gamle losseplads omdannet til fritidsareal osv.«

Dimitrios Tassiopoulos, chef for planlægningsafdelingen, EYDE Motorway PATHE
pathe@tee.gr

IRLAND

Heuston banegård og jernbanekorridor mod sydvest

Samlede omkostninger (fase 1): 135 800 000 EUR
EU-bidrag (fase 1): 75 000 000 EUR

»Moderniseringen af Heuston banegård og sydvestkorridoren er en af de højest prioriterede projekter til forbedring af jernbanenettet omkring Dublin. For de rejsende gør moderniseringen det samtidig lettere at skelne mellem togene fra forstæderne og Intercity-togene mellem Dublin og Cork. Hvad Heuston angår, har projektets første fase omfattet følgende arbejder: anlæggelse af et nyt sporsystem med tilhørende signalsystemer, idet banegården udvides fra 5 til 9 perroner, forlængelse af et spor til Inchicore, omlægning af en fodgængerpassage og udvidelse af butiksgallerierne. Den anden fase går ud på at anlægge en ekstra forbindelse mellem Inchicore og Cherry Orchard og to ekstra spor mellem Cherry Orchard og Hazelhatch langs sydvestkorridoren. Den opgraderede Heuston-banegård blev færdiggjort i februar 2004, til tiden og inden for budgettet, og er nu taget fuldstændigt i brug.«

Tom Finn, planlægningsdirektør, Iarnrod Eireann
tom.finn@irishrail.ie

SPANIEN

Eliminering af lindan

Samlede omkostninger: 47 692 231 EUR
EU-bidrag: 38 153 785 EUR

»Affaldet fra en fabrik, der fremstiller det stærke insekticid lindan (HCH), har forurenet store arealer på venstre side af floden Nervión-Ibaizabal, hvilket truer befolkningen i og omkring Bilbao. Den baskiske regering har for at løse dette problem besluttet at placere jord, der er forurenet af lindan og tungmetaller, på et sikkert affaldsdepot og tilbygge et behandlingsanlæg, der kan destruere HCH. Anlægget blev konstrueret med en investering på 12,5 mio. EUR og har behandlet 3 200 tons lindan mellem 1999 og 2001. Der er desuden genindvundet et landområde på 191 480 m².«

José Luis Aurrecoechea Urquijo, generaldirektør, IHOBE, statsejet miljøforvaltningsselskab under den baskiske regering
dgeneral@ihobe.net

PORTUGAL

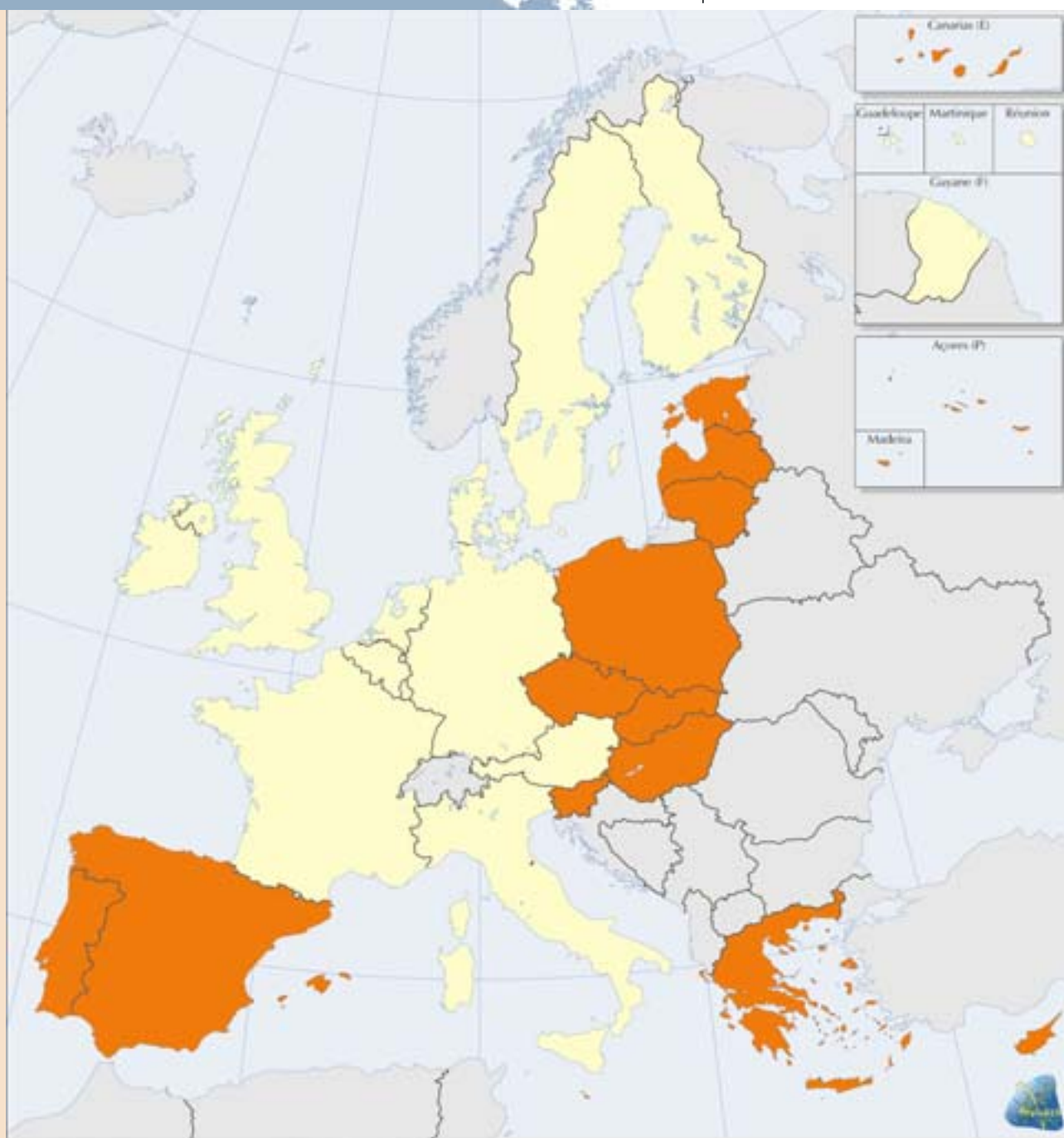
Vandforsyning og -rensning i Alto Zêzere e Còa

Samlede omkostninger: 178 403 880 EUR
EU-bidrag: 112 394 450 EUR

»Det tværkommunale vandforsynings- og vandrenningssystem i Alto Zêzere e Còa betjener Guarda-distriktet og en del af distriktet Castelo Branco (Beira Interior, regionen Centro). Dette projekt under Samhørighedsfonden har til formål både med hensyn til kvantitet og kvalitet at sikre offentlighedens vandbehov i området og samtidig forbedre spildevandsrensningen, især for udledninger fra industrien. Projektet bidrager til at forbedre lokalbefolkningens miljø og livskvalitet ved at sikre en bæredygtig udvikling under anvendelse af optimale løsninger på disse områder, hvilket fremmer den samfundsøkonomiske udvikling i regionen. Projektets andel i at nedbringe forureningen fra industrien og sikre økosystemernes bevarelse skal også fremhæves.«

Arménio de Figueiredo, ingeniør, bestyrelsesformand for Águas do Zêzere e Còa SA
a.figueiredo@adp.pt

Samhørighedslandene (2004-2006)

- Medlemsstater, som modtager støtte fra Samhørighedsfonden
- Øvrige medlemsstater

0 500 1000 km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Inforegios websted

Besøg Inforegios websted for en fuldstændig oversigt over EU's regionalpolitik. De seneste nyheder er tilgængelige hos Inforegio Newsroom:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/newsroom/index_en.htm

Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Regionalpolitik
 Enhed 01 — Information og kommunikation
 Thierry Daman
 Avenue de Tervuren 41, B-1040 Bruxelles
 Fax (32-2) 296 60 03
 E-post: regio-info@cec.eu.int
 Internet: http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_da.htm

Oplysninger om EU's regionale støtte:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-812X

© De Europæiske Fællesskaber, 2004
 Eftertryk tilladt med kildeangivelse

Publikationskontoret

Publications.eu.int